

Nguyễn Thọ - Thiên tài và thăng không

6-11-2022

Elon Musk. Patrick Pleul/AP

Tôi vẫn còn nhớ một câu nói của bác Bửu Tiến, bạn ba tôi: Người ta khó tách một thăng không ra khỏi một thiên tài. Giữa hai nhân cách đó chỉ là một sợi tóc.

Một nửa nhân loại đang nói về Elon Musk, người giàu nhất hành tinh, chủ nhân của ba công ty khổng lồ: SpaceX, Tesla và Twitter.

Chưa có tỷ phú công nghệ nào từng làm thế giới nghẹt thở như gã. Khi Nga xâm lược Ukraine, Elon cung cấp cho quân Ukraine hệ thống internet Starlink, giúp họ cặp mắt thần để chống lại tên khổng lồ. Gấu Nga bị chặn đứng cũng nhờ một phần công sức của Elon Musk.

Nhưng 7 tháng sau, chính Musk lại đưa cho Kyiv kế hoạch hòa bình mà trong đó coi bán đảo Crimea thuộc về Nga, yêu cầu Ukraine phải đảm bảo cung cấp nước cho Crimea, phải trung lập, không vào NATO v.v... Tất nhiên phần lớn cộng đồng mạng xúm vào chửi Musk. Có chính khách Ukraine còn chửi “F’k you”, trong khi Nga khen Musk mát mùa. Không biết có phải cậu ta tự ái hay không mà đầu tháng 10, một loạt sự cố Starlink xảy ra khiến Kyiv khốn đốn. Sau khi ngỏ ý đòi bộ quốc phòng Mỹ chi tiền để quân đội Ukraine xài Starlink không thành, nay mọi việc lại OK.

Đúng là thăng trầm.

Chuyện mua Twitter của Musk cũng như trò chợ trời. Mua, ứ mua, tố nhau, rồi lại mua. Giá 44 tỷ USD bằng 100 triệu người Việt Nam cày trong sáu tuần mà hắn quyết định qua một đêm. Nhiều người thấy Musk đánh vật để “tân trang” lại cái cổ chim “Twitter” nên phán: “Sớm muộn gì hắn sẽ ôm đầu máu mà chạy. Từ ô tô điện, siêu chip, động cơ tên lửa đến tự do ngôn luận là hai thế giới khác nhau“. Tôi không dám phán gì vì không chắc đây là cơn điên hay một viễn kiến thiên tài mới của Musk.

Gã Nam Phi này quả là một thần đồng. Năm 12 tuổi (1983) cậu Elon đã tự lập trình ra một trò chơi trên máy tính cá nhân. Đọc tiểu sử cá nhân thì thấy y có một cuộc đời rất chìm nổi, nhất là đường vợ con. Xứ Nam Phi tư bản hơn cả tư bản, nhưng vương tể nạn phân biệt chủng tộc nên quá chật hẹp với y vào tuổi 16. May mắn là Musk chọn nước Mỹ làm quê hương mới.

Bà Maye Musk, mẹ của Elon Musk đưa ảnh lên Twitter chúc mừng sinh nhật con trai 50 tuổi (2021).

Ở Mỹ không cần có card visit ghi đầy học hàm, học vị vẫn có thể thành “Ông nọ Bà kia”. Từ Bill Gates, Mark Zuckerberg đến Elon Musk đều bỏ dở đại học để theo đuổi giấc mơ, cứ như là người ta khuyến khích sinh viên bỏ học để thành tài. Nhưng tài như Musk thì quả là hiếm. Y có thể chế tạo ra tên lửa mang phi thuyền lên không gian rồi lại quay về trái đất, lùì dít đồ vào bệ phóng. Y có thể nghĩ ra nhà bank Paypal nhanh nhất thế giới mà không cần trụ sở có ghế bank cho khách [1].

Khi Musk sa thải một nửa bộ sậu Twitter, rất nhiều nhân viên chửi rửa y. Jim Cantrell, một cựu cộng sự thân tín của Musk đã viết một bài khuyên các nhân viên Twitter: Nếu muốn làm ở Twitter thì phải chấp nhận sống với một Elon tốt và một Elon xấu (Twitter execs need to be ready to work with 2 different people — good Elon and bad Elon.)

Té ra, bên cạnh hai trí tuệ của thiên tài và thẳng diên, còn có lương tâm của một người tốt và kẻ nhẫn tâm trong Musk.

Năm 2001 Musk gọi điện cho Jim Cantrell, khi đó là chuyên gia hàng đầu về hàng không của trường đại học Utah, nói rằng Jim là kẻ mà Musk đang cần để chung tay xây dựng SpaceX, nhằm thực hiện giấc mơ biến con người thành một thực thể sống giữa các hành tinh. Chuyên gia công nghệ này bị chinh phục bởi gã trai gần 30 tuổi và họ sang Nga tìm mua tên lửa. Musk chê tên lửa Mỹ đắt quá. Trên đường từ Nga trở về. Musk đổi ý, quyết tự chế ra tên lửa khiến Jim phục lẫn thằng con.

Cháu Elon luôn mừng mỗi khi được thưởng vì có phiếu bé ngoan. Ảnh trên mạng

Trong một năm làm phó giám đốc phát triển cho Musk, Jim học được khá nhiều điều nhưng hai người luôn xung khắc với nhau nên cuối năm 2002 ông bỏ Space X. Theo Jim, con người tốt trong Musk là khi y hòa nhã, lôi cuốn và tìm cách biến anh thành một phần hài hòa trong sự nghiệp chung mà y đặt ra. Nhưng Musk có thể trở thành một người rất hung bạo, khi y quát nhân viên và y thẳng tay đuổi không thương tiếc bất cứ ai, nếu không thực hiện được những ý tưởng của y. Đối với Musk, không có cái gì và không có ai là đủ tốt cả. Đã có lần Musk gọi cho Jim lúc 3 giờ sáng, hỏi sao giờ này đã đi ngủ và bắt phải đến ngay labor. Đối với Musk, ai cũng phải làm việc với năng lực phi thường như y.

Jim Cantrell biết rằng, muốn tồn tại ở Space-X, ông phải thay đổi mình theo Musk và điều đó khiến ông sợ, phải xin thôi việc. Ông khuyên các nhân viên Twitter: nếu muốn làm cho Musk thì phải chấp nhận điều đó, không thì nên đi cho sớm. Bài viết đó có thể đọc ở đây [2]

Tôi cho là Twitter dưới tay của Musk sẽ thay đổi một cách cực đoan (radical). Nó có thể tan tành, có thể bị phỉ nhổ vì Musk không phải là người bảo vệ nhân quyền, người bảo vệ kẻ yếu. Y là một kẻ luôn nghĩ đến lợi nhuận. Vụ Ukraine đã hé lộ phần nào điều đó.

Nhưng cũng có thể Twitter sẽ thành một cái gì đó rất mới mà chúng ta chưa biết đến. Một phát minh mới có thể đang hình thành trong cái đầu vừa điên, vừa thiên tài của gã Nam Phi nọ, như Internet, như Paypal, như Facebook... từng thay đổi thế giới.

Một kẻ như Musk sẽ không có đất sống ở Trung Quốc. Ở Mỹ Musk có thể thách thức cả NASA khi chế ra tên lửa Falcon, rồi bắt NASA phải thuê. Musk dám thách thức cả nhà nước Mỹ khi dám ngang nhiên đưa Starlink vào cuộc chiến Ukraine mà không cần tham vấn chính quyền. Thậm chí Musk có thể đưa Trump trở lại Twitter trước các cuộc bầu cử mà đảng Dân chủ đang lo sốt vó. Ở Trung Quốc, ma mãnh như Jack Ma mà phải cúi mọp dâng hàng chục tỷ USD cho anh Tập chỉ sau vài nụ cười lạnh tanh.

Nếu Musk sinh ra ở Việt Nam thì chắc y sẽ chỉ là một gã tốt bụng. Mọi nhân cách xấu trong y đã bị thu chột ngay từ trong các buổi sinh hoạt nhi đồng hay đội thiếu niên. Cháu Elon luôn được phiếu bé ngoan hàng tuần. Lớn lên có thành đạt gì nữa thì Elon sẽ không nhấn tâm đuổi nhân viên khi họ không làm ra sản phẩm hoàn hảo. Người Việt vốn không ưa sự hoàn hảo và coi cái gì đó là tốt khi nó thỏa mãn ham muốn của mình.

Ngày nay đi xe ô-tô tuy hay bị kẹt xe, đường phố hay bị lụt khi trời mưa, nhưng so với hồi phải bốc thăm để được mua cái xe đạp Thống Nhất hay chia nhau mấy bìa đậu phụ thì là thiên đường rồi, còn đòi gì nữa!

Người Việt là thiên tài về sự hài lòng và quyết không chấp nhận những thăng trầm.

---

[1] Ngân hàng được gọi là nhà Bank vì ở đó luôn có các ghế bank để khách ngồi chờ lấy tiền và gửi tiền. Tương tự người ta gọi Bưu điện là nhà dây thép vì trước kia ở đó chẳng chịt dây điện để đưa điện tín Morse đi khắp nơi. Nhà bank PAYPAL chỉ làm online nên không có ghế bank.

[2]

<https://www.businessinsider.com/working-for-elon-musk-spacex-workplace-culture-twitter-jim-cantrell-2022-11>

<https://baotienngdan.com/2022/11/06/thien-tai-va-thang-khung/>